

27.3.2018

EOAK/849/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Tarkastaja Reima Laakso

HELSINGIN POLIISILAITOKSEN POLIISIVANKILA

Tarkastuspöytäkirja

Tarkastuskohde	Helsingin poliisilaitoksen poliisivankila
Tarkastusajankohta	7.3.2018
Osallistujat EOAK:sta	Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen Esittelijäneuvos Juha Haapamäki Esittelijäneuvos Jarmo Hirvonen Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Iisa Suhonen Asiantuntija Mika Rautanen Tarkastaja Reima Laakso

Osallistujat tarkastuskohteesta	Ylivartija - - - Ylivartija - - -
---------------------------------	--------------------------------------

Tarkastus oli ennalta ilmoittamaton. Samana päivänä toimitetusta poliisivankilan terveydenhuollon tarkastuksesta on laadittu erillinen pöytäkirja.

Esittelijäneuvos Haapamäki ja tarkastaja Fagerholm puhuttivat vapautensa menettäneitä eri käynnillä poliisivankilassa 22.3.2018. Puhutteluista on laadittu erillinen muistio.

- - -

TOIMENPITEET

Apulaisoikeusasiamies kiinnitti huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin.

1. Inva-pysäköintipaikat

Edellisillä tarkastuksilla esim. 2015 todettiin, että poliisilaitoksen edessä on niukasti pysäköintitilaa. Tuolloin tarkastuspöytäkirjassa (dnro 584/3/15) todettiin, että

”Erillistä maanpäällistä pysäköintialuetta ei ole, eikä erillistä vammaisille varattua pysäköintipaikkaa ole välittömästi poliisitalon edessä. Poliisitalon asiointipisteen eteen (poliisiautoille varatuille paikoille) saa tiedon mukaan kuitenkin pysäköidä vammaisen pysäköintiluvalla, jos asiointipisteestä hakee vielä erillisen lupalapun. Käytännössä pysäköintijärjestely on vammaisille henkilöille vaikea, koska erikoispysäköintijärjestelyistä ei ole ohjeistusta tai mainintaa esimerkiksi poliisilaitoksen verkkosivuilla.”

Inva-pysäköintipaikkojen osalta tilanne ei ole muuttunut.

2. Induktiosilmukka

Induktiosilmukka puuttuu edelleen poliisivankilan tiloista.

3. *Invaselli*

Jo edellisellä tarkastuksella vuonna 2015 havaittiin, että invasellin sängyn viereen ei ole jätetty riittävästi liikkumistilaa, eikä sängyn viereen mahdu kunnolla normaalilla manuaalipyörätuolilla eikä lainkaan esimerkiksi sähköpyörätuolilla. Tämä vaikeuttaa huomattavasti itsenäistä sängyn siirtymistä ja voi joissain tapauksissa estää siirtymisen kokonaan. Tältä osin tilanne on ennallaan.

Sellin suihkutilan käytettävyys oli parantunut: edellisen tarkastuksen jälkeen sinne oli hankittu suihkutuoli. Kuitenkin apulaisoikeusasiamiehen mukaan puute on, ettei tilassa ole käsisuihkua. Tämä on ongelmallista naistutkintavangeille, jos heillä ei ole mahdollisuutta huolehtia esimerkiksi kuukautisten aikana riittävästi hygieniastaan. Samanlainen tarve voi olla myös sukupuolesta riippumatta silloin, jos tutkintavangilla on jokin erityinen terveydenhuollollinen syy huolehtia alapään hygieniastaan.

4. *Kuntosali*

Vapautensa menettäneiden käytössä olevan ja vankilan tiloissa sijaitsevan salin kunnosta ja kunnossapidosta aiheutuvista kustannuksista vastaa poliisilaitos. Ottaen huomioon, että kyse on paljon käytetystä tilasta, joka on ainoita vapautensa menettäneiden mahdollisuuksista toimintoihin sellin ulkopuolella, apulaisoikeusasiamies piti tärkeänä, että tila ja sen laitteet pidetään asianmukaisessa kunnossa.

5. *Sauna*

Apulaisoikeusasiamies piti hämmästyttävänä, että erittäin hyväkuntoista saunaa ei ole voitu vuosiin käyttää. Tarkastuksella tälle ei tullut ilmi muita syitä kuin saunan ulko-oven laatu. Apulaisoikeusasiamiehen käsityksen mukaan poliisilaitoksen tulisi selvittää mahdollisuudet saunan käyttöönottoon.

6. *Siisteys*

Apulaisoikeusasiamiehen mukaan poliisivankilan tilojen siisteydessä oli toivomisen varaa. Ulkoilutilojen siivoaminen oli ollut hyvin puutteellista. Samoin sellien seiniin piirtelyyn ja kirjoitteluun ei näytetä puututtavan.

7. *Säilytystilat selleissä*

Poliisivankilatarkastuksilla on havaittu selleissä olevan muun muassa hyvin rajallisesti laskutilaa. Tutkintavangin omaisuuden ja ruokatavaroiden säilyttämiselle ei juurikaan ole kunnan tilaa, vaan tutkintavanki joutuu säilyttämään osan omaisuudestaan lattialla. Erityisen ongelmallista on, että joissain tapauksissa tutkintavangit joutuvat säilyttämään myös ruokatavaransa sellin lattialla.

On myös havaintoja siitä, että tutkintavangit joutuvat kuivaamaan pyykkinsä sellissä. Apulaisoikeusasiamies suosittaa, että selleihin harkitaan tapauskohtaisesti ainakin väliaikaisia säilytysratkaisuja tutkintavankien omaisuuden säilyttämiselle. Lisäksi hän suosittaa, että poliisivankiloihin järjestetään tila, jossa tutkintavangit voivat tarvittaessa kuivattaa pyykkinsä ja myös esimerkiksi pyyhkeet.

8. Ruokahuolto

Päivän lämmin ateria tarjotaan jo aikaisin iltapäivällä. Ruokailuväli seuraavaan aamuun muodostuu pitkäksi, vaikka iltapalakin otetaan huomioon. Jos tätä ateriarytmiä ei ole mahdollista muuttaa, tulisi apulaisoikeusasiamiehen mukaan kiinnittää erityistä huomiota ruokavalioon ja ruokailurytmiin niiden vapautensa menettäneiden kohdalla, joiden terveydentila sitä edellyttää, kuten diabetesta sairastavat.

9. Vaatehuolto

Saadun selvityksen mukaan poliisivankilassa ei ollut pesukonetta, jolla vapautensa menettäneet olisivat voineet pestä omia vaatteitaan. Apulaisoikeusasiamiehen mukaan olisi syytä varmistaa, että säilytettävät ovat tietoisia poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 3 luvun 2 §:n 1 momentin vaihtoehdoista vaateittensa pesemisessä.

10. Poliisivankilan televisioiden käyttöön antamisesta päättäminen

Siltä osin, kun tutkijoiden kerrottiin päättävän televisioiden käyttöön antamisesta vapautensa menettäneille, apulaisoikeusasiamies totesi, että laillisuusvalvonnassa on useassa yhteydessä todettu, että tutkintavastuun ja säilyttämismvastuun tulisi olla hallinnollisesti ja tosiasiallisesti eriytettyjä. Jos tutkinta ja säilyttäminen ovat "samoissa käsissä", on vaara, että säilyttämisolosuhteet ja tutkintavangin kohtelu ovat riippuvaisia tutkinnan etenemisestä ja tutkintavangin suhtautumisesta tutkintaan. Vaikka tällaisesta ei olekaan havaintoja, jo tämän vaaran olemassaolo antaa aiheen arvostelulle. Tältä kannalta se, että tutkija päättää, saako vapautensa menettänyt TV:n, on ongelmallinen. Apulaisoikeusasiamiehen mukaan poliisivankilassa tulisi olla selkeät yleiset säännöt TV:n saamiselle ja tämän ei pitäisi olla tutkijan päätösvallassa, vaan päätökset tekisi näiden ennalta määriteltujen kriteerien mukaan poliisivankilan henkilökunta.

11. Tapaamiset

Tarkastuksella kerrottiin, että tutkijat päättävät muista kuin asiamiestapaamisista. Kuten edellä on todettu tutkintavastuun ja säilyttämismvastuun tulisi olla hallinnollisesti ja tosiasiallisesti eriytettyjä. Jos henkilölle ei ole määrätty yhteydenpitorajoituksia, ei tutkija voi niitä asettaa. Jos taas yhteydenpitorajoituksia on, ne lienevät muotoiltu niin, että vartijat voivat niiden perusteella ratkaista, voiko vapautensa menettänyt tavata tiettyä henkilöä vai ei. Pakkokeinolain 4 luvun 4 §:n mukaan yhteydenpitorajoituksista voi väliaikaisesti päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies, jollainen tutkija harvemmin on. Apulaisoikeusasiamies katsoi, että poliisilaitoksen tulisi arvioida uudelleen tapaamisista päättämisen käytännöt.

Ylipäätään myös puhuttamisissa tuli ilmi, että vapautensa menettäneiden asioiden hoito voi viipyä pitkäänkin, kun ne kierrätetään tutkijan kautta. Poliisilaitoksen tulisikin kautta linjan arvioida tutkinta- ja säilytysvastuun eriyttämistä.

12. Tupakoimattomat vangit

Jälkimmäisen käynnin puhutuksilla tuli ilmi, että tupakoimattomille vangeille on epämiellyttävää asua sellissä, jossa on tupakoitu. Tupakan haju esimerkiksi patjassa voi olla vahva.

Henkilökunnan mukaan tupakoimattomia sellejä ei enää ole käytössä. Apulaisoikeusasiamies piti tätä valitettavana. Hänen mukaansa ainakin tulisi olla patjoja, jotka ovat vapaita tupakan hajusta.

13. Eristysselliin sijoittaminen ja sellin olosuhteet

Kyseiset sellit poikkeavat huomattavasti tavanomaisista selleistä. Niihin sijoittamisen tulee olla viimesijainen keino ja tulee aina huolellisesti kussakin yksittäistapauksessa arvioida, mitkä poikkeukset normaaleista säilytysolosuhteista ovat välttämättömiä ja kuinka pitkään. Apulaisoikeusasiamies kiinnittää poliisilaitoksen huomiota erityisesti päätöksissä 346/4/2016 (eristetyin vaatetus), EOAK/1276/2017 (eristyssellien kalustus) sekä 3721/4/2014, 801/4/2014 ja 4181/4/2009 (WC:hen pääsy) esitettyihin näkökantoihin, jotka tulisi soveltuvin osin ottaa poliisivankilan toiminnassa ja myös mahdollisuuksien mukaan tulevassa remontissa tältä osin huomioon. Päätökset löytyvät oikeusasiamiehen verkkosivuilta.

Apulaisoikeusasiamies pyytää poliisilaitosta **1.10.2018 mennessä** ilmoittamaan, mihin toimenpiteisiin edellä mainitut havainnot ovat antaneet aihetta.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Reima Laakso
tarkastaja